

MTÜ Pärandihoidja rändnäitus 2026

METSALINNUD LAHEMAA VEEREL

Metsalindude (12) iseloomustused
ja Peep Veedla luuletused nende kohta:

aed-pöösälind
väike-pöösälind
ohakalind
hall-kärbsenäpp
hallvares
käblik
musträstas
laulurästas
metsvint
rohevint
soo-roolind
öösoor

Peep Veedla lindude tutvustust saab kuulata siit:

<https://youtu.be/P58LHXKjjLM>

(avamiseks CTRL+klikk)

Peep Veedla, hobiornitoloog

Seda õppematerjali saab tellida
e-postilt: kuusikufarm@gmail.com

AED-PÕÕSALIND

Sylvia borin

Aed-põõsalind on tagasihoidliku pruunika välimuse, kuid tähelepanuväärse lauluga. Lauldes ta justkui jutustaks mingit lugu, olles ise lehestikus varjul. Maist septembrini.

Aed-põõsalind pesitseb parkides, aedades, kalmistutel, lehtmetsades ja lehtvõsades. Pesa asub keskmiselt 1 m kõrgusel põõsas, noorel puul või suurema puu alumistel okstel, nõgese- või sõnajalapuhmas. Kuivadest rohukõrtest punutud koheva pesa eripäraks on see, et pesa pole okste ega varte külge kinnitatud vaid toetub neile vabalt. Välisdiameeter 7–14 cm, sisediameeter 5–6,5 cm, kõrgus 6–8 cm, sügavus 3–5 cm. 4–5 (3–6) valkjat hallide ja helepruunide laikudega kirjatud munadega täiskurnad on leitavad juuni algusest juuli keskpaigani. Munade suurus 18–21 x 13–16 mm.

AED-PÕÕSALIND

Peep Veedla

*Suvel aeda kaema tulin,
kuulsin, põõsast kostab mulin,
kõnetas see mulin mind,
laulis ju aed-põõsalind!
Välimest tal` pole antud,
värve sulgedele kantud,
aga see-eest laul on võimas,
kaunis kontsert oli käimas.*

VÄIKE-PÕÕSALIND

Sylvia curruca

Väike hallika sulestiku ning säravvalge maniskiga vilgas linnuke, kelle laul on kergelt meeldejäetav jada „tütütüt...”. Aprillist septembrini.

Väike-põõsalind pesitseb aedades, parkides, kalmistutel, kadastikes ning okasvõsaga metsaservades. Oma hõreda pesa ehitab hekki, noorele kuusele, kadakale või suure kuuse rippuvate okste vahele. Pesamaterjaliks kasutab peeni raagusid ja kõrsi, ämblikuvõrku ja kookoneid. Pesa välisdiameeter on 6–9 cm, sisediameeter 5–6 cm, kõrgus 4–6 cm ja sügavus 3–5 cm. 4–6 (3–7) munaga täiskurni võib leida mai lõpust juuli lõpuni. 15–18 x 11–14 mm suurused pisikesed munad on valkjad, kirjatud ebaühtlaselt hallide ja pruunide laikudega.

VÄIKE-PÕÕSALIND

Peep Veedla

*Väike-põõsalinnu vadin
mulle kevadel teeb rõõmu,
aeda mööbli paika panin,
rüüpan kasemahla sõõmu.
Istun pingil, jälgin ümbrust,
tema hüpleb okstevilus,
naudime koos päiksekümblust,
küll on kevad ikka ilus!*

OHAKALIND

Carduelis carduelis

Kauni värvikireva sulestikuga linnuke, kes suveperioodil tegutseb peamiselt puuvõrades, kuid talveperioodil avamaastikul umbrohtudel. Temale iseloomulik häälightsus on „tiglit”, mida põimib ka oma tõtleva laulu sisse.

Ohakalind pesitseb parkides, aedades, kalmistutel, puisniitudel. Oma kerge pesa ehitab enamasti puuvõrasse okas- või lehtpuu külgoksale. Tema peentest rohukõrtest, juurekestest, taimevillast, kasetohulibledest, samblikest, karvadest, jõhvidest ja ämblikuvõrgust ehitatud pesa on pehme ja heledatooniline. Välisdiameeter 9–10 cm, sisediameeter 4–5,5 cm, kõrgus 5–8 cm ning sügavus 2,5–4 cm. 4–6 (3–7) munaga täiskurni võib leida aprilli lõpust augusti alguseni. 17–19 x 13–14 mm suurused munad on sinakad, kaetud hõredalt punapruunide tähnidega.

OHAKALIND

Peep Veedla

*On ohakatel hästi läind,
nad saanud oma linnu,
kes tihti nende seemneid käind
on pitmas täiel innul.
Kas teame lindu kaunistat,
kel nõnda erksad värvid?
Kas pruunid linnud taunivad,
on kadedusest närvis
Veel kadestamist väärrib nokk,
mis teebki talle teene,
et kätte saada oleks ok
neilt ohakatelt seemned.*

HALL-KÄRBSENÄPP

Muscicapa striata

Hall-kärbsenäpp on vähe silmatorkav linnuke nii välimuse kui hääle poolest. Ühtlaselt hall sulestik ning laulu asemel vaid vaikne kutsehüüd „sriit” ning hoiatushüüd „ii-tsäk”. Küll aga hakkab silma, kui teeb oksalt või teibalt sööste lendavate putukate püüdmiseks. Maist septembrini.

Hall-kärbsenäpp pesitseb parkides, aedades ja kalmistutel, aga ka hõredates metsades. Oma pesa ehitab ta rõhtsale alusele toetuvana. Metsas oksale või murdunud tüükale, aias kasvõi seinä löödud naelale või seinä najale toetatud toikale. Pesamaterjal mitmekesine: välisvooderduses kõrred, raod, samblikud ja sammal, sisevooderduses karvad, suled, taimevill, peened kõrred jmt. Pesa on kohev ja viimistlemata. Sisediaameeter 5–6 cm, kõrgus 4–6 cm, sügavus 3,5–5 cm. 4–5 munaga täiskurnad mai lõpust juuli alguseni. Punapruunide laikudega kaetud rohekate munade suurus 17–19 x 13–15 mm.

HALL-KÄRBSENÄPP

Peep Veedla

*Hall-kärbsenäpp on vaikne sell,
ei lase laulu valjult,
kuid samas ükstakõik mis kell,
ta näppab kärbseid palju.
Siis oksale läeb tagasi
ning istub vaikselt jälle,
kui kauneid laule jagati,
ei jätkunud neid talle.*

*Ka ülikonnal puudub sarm,
ei ole seegi särav,
kui kinni püütud mööduv parm,
saab valvepostiks värav.
Ei ole tähtis kirevus,
ei oma tähtsust lärm,
kui sul on järjepidevus
ja rahulik on närv.*

HALLVARES

Corvus cornix

Hallvares on inimkaasleja lind ning meie lindude seas kõige kõrgema intelligentsiga. See võimaldab tal leidlikult toituda. Kuulub laululindude hulka, kuigi otseselt ei laula, aga laulukõri on olemas. Esineb aastaringselt, ehkki osa meie vareseid liigub talveks lõuna poole, aga põhja poolt tuleb lisa.

Hallvares pesitseb kõikvõimalikes kultuurmaastikes ja metsatukkades, ka väikestel meresaartel. Oma pesa ehitab enamasti puuvõrasse, kasutades pesamaterjalina kuivi oksa ja sammalt, aga ka kõikvõimalikku inimtekkelist materjali – kaltsu, paberitükke jmt. Sisevooderdiseks karvad, suled ja vill. Täiskurni 4–6 roheka hallilaigulise munaga võib leida aprillis. Pesa välisdiameeter 32–66 cm, sisediameeter 17–24 cm, kõrgus 20–43 cm ning sügavus 8,5–14 cm. Munade mõõtmed on 38–42 x 28–32 mm.

VARES

Peep Veedla

*Vares kõigile on tuntud
ning ei saa panna pahaks,
talle rohkem tarkust antud
kui ehk mõni tahaks.
Kaval dab ta koera üle
ja kassi tõmbab haneks,
inimegi kaitstud pole,
ta vares paika paneks.*

*Lindudega pole sõbrad,
neile teeb ta kurja –
munad, pojad nokka rabab,
pesitsuse nurjab.
Kuid miskit pole teha,
ta siiski köidab mind,
sest kui ka me ei taha,
on vares targim lind!*

KÄBLIK

Troglodytes troglodytes

Üks meie pisemaid linde, äratuntav lühikese püsti hoidva saba poolest. Hoogne ja kaunis laul, kutsehüüd terav „tsik-tsik-tsik”, ärevuses täristab „trrrrrrrrrrr...”. Märtsist oktoobrini, üksikud aastaringselt.

Käblik pesitseb rikkaliku aluspuistuga metsades, parkides, kalmistutel ja aedades. Pesa oskab ta hästi ära peita kas kuuseokstesse, murdunud puu juurestikku, oksarisusse või ka hoone seinatühimikku. Kuuseraagudest, sõnajalalehtedest ja samblast pesa on ovaalne ja kinnine, ülemises servas on sissepääsuava läbimõõduga kuni 5 cm. Hoolega viimistletud pesa välisdiameeter on 9–12 cm, sisediameeter 6–7 cm, kõrgus kuni 17 cm. Täiskurni 5–8 (3–9) munaga võib leida mai algusest augusti alguseni. Õrna punapruuni tähnistusega valgete munade mõõdud on 16–18 x 12–13 mm.

KÄBLIK

Peep Veedla

*Käblik vahva väike lind,
saba püsti justkui pind.
Aga kui lööb laulu valla,
ei jää suurtelegi alla.*

*Pigem laulab teistest üle
ning see laul ei ole kole –
mõnda kuulajat nii köidab,
et ta ööbikutki võidab.*

*Kui ta mingil moel või taval
esineks estraadilaval,
ei saaks vastu eladeski
talle kasvõi Anne Veski.*

MUSTRÄSTAS

Turdus merula

Musta sulestiku ja kollase noka tõttu peetakse musträstast sageli ekslikult kuldnokaks. Tema kaunist flöödihäälset laulu võib asulates kuulda juba detsembris-jaanuaris, kuid metsas alates märtsist. Talvitubki peamiselt vaid asulates. Rootsi rahvuslind.

Musträstas on arvukas pesitseja nii aedades, parkides ja kalmistutel kui ka erinevates metsatüüpides. Oma pesale oskab ta leida kõikvõimalikke varjulisi paiku, see võib asuda kivimüüris, oksahunnikus, avatud puuõones, puuriidas, kuuris või tihedas okaspõõsas. Pesamaterjali suhtes leidlik, lisaks kõrtele, raagudele, kuivanud puulehtedele ja samblale kasutab ka kiletükke jm inimtekkelist. Pesa välisdiameeter 13–20 cm, sisediameeter 7–10 cm,

kõrgus 7–9 cm ja sügavus 4–6 cm. Sinakad 26–31 x 19–23 mm suurused munad on tihedalt kirjatud punapruunide tähnidega, 4–5 (3–6) munalisi täiskurni võib leida aprilli lõpust poole juulini.

MUUSIK

Peep Veedla

*Musträsta laulu naudib kõrv,
ta flöödihäälset vilet,
interpret on must kui tõrv,
mul esiritta pilet.
Ise must, kuid nokk on särav,
kollane kui kullerkupp,
lahti ununes mul värav,
pliidile jäi keema supp.*

*Kuuseladvas on ta lava,
laul on melanhoolne,
samal puul tal laulda tava,
see mis hoovipoolne.
Kust on pärit musikaalsus,
kus solfedžot õppinud?
Geenides tal geniaalsus,
sellega ma leppinud.*

LAULURÄSTAS

Turdus philomelos

Pruuni sulestikuga keskmist kasvu rästas, kelle hele alapool on tihedalt kirjatud noolekujuliste tähnidega. Armastab laulda kuuse ladvas, kaunis laul koosneb erinevatest korratavatest stroofidest. Märtsist oktoobrini.

Laulurästa lemmikelupaigaks on niisked kuusikud, kuid pesitseb ka väga erinevates puistutes, ka parkides ja kalmistutel. Pesa ehitab kõige sagedamini kuusele, kuid võib ehitada ka murdunud puu tüükale või oksahunnikusse või mujale. Pesa välisvooderduses on sammal, oksaraod, samblikud jmt, sisevooderdus on aga ainulaadne – selle krohvib ta süljega niisutatud puupuruga. Pesa välisdiameeter on 12–18 cm, sisediameeter 9–11 cm, kõrgus 8–11,5 cm ja sügavus 6–7,5 cm. 25–30 x 19–22 mm suurusel taevasinisel munad on kirjatud hõredalt mustade tähnidega, 4–6 munaga täiskurnad leitavad aprilli lõpust juuli keskpaigani.

LAULURÄSTAS

Peep Veedla

*Kuuseladvas varavalges
milles laulurästas proff –
enne teisi rivis ta.
sülje abil tehtav krohv.
viimasena vilistab.
Laul on laulurästa hobi,
sellist hobi vajab ta.
nimi laulu kajastab.*

*Laul ei ole ainus ala,
leiutatud on tal sala
Õhtul, ehapuna palges,
Sellega on tehtud tema
pesa siseviimistlus,
krohvi peaks ta esitlema
Ega teisiti vist sobi –
messidelgi – ükskõik kus!*

METSVINT

Fringilla coelebs

Kaunis tumepunastes ja -sinistes toonides vint, kes armastab end ise tutvustada oma kutsehüüuga „vint”. Tihti korrutab laisalt! „trüüt...trüüt...trüüt...”, aga laul on paljudele teada inimkeelsena: „siit siit metsast ei tohi võtta mitte üks pirru tikk”. Kohal aastaringselt, kuid talvel vähearvukas.

Meie kõige arvukama haudelinnuna pesitseb metsvint igasugustes puistutes. Hästi viimistletud pesa ehitab puule oksakaenlasse või külgoksale. Pesamaterjaliks sammal, samblikud, peened kõrred, väliskülg kaunistatud samblike, kasetohuliblede ja ämblikukookonitega. Sisevooderduses rohkelt karvu, jõhve ja sulgi. Pesa välisdiameeter 9–10,5 cm, sisediameeter 5–7 cm, kõrgus 5–8 cm, sügavus 3–5 cm. Täiskurnad 4–5 (3–8) munaga leitavad mai algusest juuli keskpaigani.

Munad võivad olla nii roosaka kui sinaka põhitooniga ning on kirjatud pruunide ja hallide erikujuliste laikudega, mõõdud 18–21 x 13–15 mm.

METSVINT

Peep Veedla

*Metsvint kõikjal jääb meil ette,
kui on kevad jõudnud kätte.
Tema laulu kostub kuid
Seal, kus kasvamas on puid.
Millega ta teistest üle?
Teisi niivõrd palju pole
Vindi arvukus on uhkem,
kahest miljonistki rohkem.*

*Laul ei ole vindil pikk,
kuid vali, lõpus terav “tikk”.
Ta kohta levinud on müüt,
et vihma nõiub tema “trüüt”.
Ja kui ta pingib “pink pink pink”,
siis kutsub: “Tule, teine vint!”
Ning lisaks – uskuge te mind,
metsvint on väga ilus lind!*

ROHEVINT

Chloris chloris

Rohevint on meile tuttav ennekõike talvistelt toidulaudadelt, kuid mitte kõik isendid ei jää meile talveks kohale. Häälitsuste ja lauluversioonide poolest on ta rikas, aga kõige tuntum on tema „trüii”, mida teinekord esitab puuladvast järgemööda pikalt.

Rohevint pesitseb parkides, kalmistutel, aedades ja metsaservades, kus leidub okaspuid. Pesa ehitabki tihedale okaspuule, pesamaterjaliks oksaraod, rohukõrred ja -juured, sammal ja samblikud. Sisevooderduses karvad, vill ja suled. Pesa välisdiameeter on 10–14 cm, sisediameeter 7,5–10 cm, kõrgus 6–9 cm ja sügavus 4,5–5 cm. Täiskurni 4–6 (3–8) munaga võib leida aprilli keskpaigast juuli lõpuni. 20–22 x 14–16 mm suurused munad on õrnalt sinakad, kaetud ebaühtlaselt eri tooni ja kujuga pruunikate tähnidega.

ROHEVINTIDE VÕIM

Peep Veedla

*Rohevint kord aeda tuli,
toidumaja pakkus huvi.
Äkki seal on maitsvad palad,
ega seemned pole vanad?
Maitstes ühte, nokkis teist,
ligi meelitas ka naist.
See sai seemne pöske panna,
juba kutsus ka sõbranna.
Too tõi omakorda kaasa
oma kalli abikaasa,
kellel kambas mitu semu –
toidumajal oli menu!
Küllastada ei saand maja
tihased, puukoristajad.*

*Nemad jäeti ukse taha,
võtku neid, mis kukkund maha.
Aga varsti olid maaski
rohevindid söömas saaki
sest et võimas vindisugu
seemnetest peab väga lugu.
Tihased siis tõstsid lärmi:
„Ärge ajage meid närvi!
Meie olime siin varem,
tehke meile ruumi parem!”
Vindipealik mõtles pisut,
ütles: „Ärme riidu kisu.
Mis me jagame siin maid,
sööge metsas putukaid!”*

SOO-ROOLIND

Acrocephalus palustris

Soo-roolind on tagasihoidliku pruunika sulestikuga ning varjulise tegutsemisega, kuid laul on tal tähelepanuväärne. Võib laulda ööpäevaringselt ning oma laulu sisse miksib laulukatkeid kümnetelt teistelt lindudelt, nii kohalikelt kui Aafrikas talvitudes kuulduid. Maist juulini.

Soo-roolind pesitseb põõsastikes ja umbrohistutes ning suuremates metsistunud aedades ja parkides. Oma koonusja pesa ehitab kuni meetri kõrgusele põõsasse või umbrohutihnikusse. Pesamaterjaliks kuivad rohukõrred, nõgese lehed ja muud taimeosad. Pesa välisdiameeter 8–12 cm, sisediameeter 4–6 cm, kõrgus 5–13 cm ning sügavus 4–6 cm. 4–5 (3–7) munaga täiskurni võib leida juunis. 18–20 x 13–15 mm suurused munad on helehalli taustaga ning kaetud tumepruunide ja hallide eri suurusega laikudega.

SOO-ROOLIND

Peep Veedla

*Laulab kasvõi terve päeva,
kasvõi läbi öö,
see ei valmista tal vaeva,
see ta lemmiktöö.*

*Laulud miksitud on kokku
kõigilt, keda kuulnud,
jäädvustand end ajalukku,
sajad laulud suul nüüd!*

ÖÖSORR

Caprimulgus europaeus

Meie üks omapärasemaid öölinde. Tema „ketramine” võib kesta terve sumeda suveöö. Kui võtta vaevaks öösel tema elupaika minna, võib näha ka putukajahti, mida saadavad tiivaplaksud. Päeval aga konutab ta kusagil rondil, kust tänu oma suurepärasele varjevärvusele jääb enamasti märkamatuks. Küll aga võime teda näha pärast pesitsusperioodi öösel autotulede valgel kruusateedel, silmad vastu läikimas.

Öösorr pesitseb rabamännikutes ja nõmmemetsades. Pesa ta ei ehita, vaid muneb oma kaks valkjat marmormustriga muna maapinnalohku mais või juunis. Munade suurus on 28–36 x 20–24 mm.

ÖÖSORR

Peep Veedla

*Öösorr tundub laisa näoga,
päeval ongi unine.
Veidi sarnaneb ta käoga,
sarnasus vaid väline.
Öösel männikus peab jahti
kiletiivalistele.
Vahepeal peab valvsalt vahti,
laulujuoru joriseb.*

*Laul see meenutab tal vokki
(nõnda arvab inimmeel),
ise aga kuivand tokki,
lösutades metsateel.
Ega teda laisaks kulliks
paha pärast narrita,
öösel oleks rabamännik
igav ilma sorrita.*